

OBITELJSKA UBOJSTVA: OBILJEŽJA POČINITELJA I ŽRTAVA S OBZIROM NA SPOL POČINITELJA

Izvorni naučni rad

Mirjana KONDOR LANGER

Sažetak

Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju): Nasilje je naša svakodnevnica. U našim životima pojavljuje u različitim modalitetima i intenzitetima. Može se odvijati između potpunih neznanaca, između poznanika, prijatelja, ali i najbližih osoba odnosno članova obitelji. Posljedice nasilja mogu biti različite. Najteža namjerna posljedica koja može proizaći iz nasilja u obitelji je smrt člana obitelj. Stoga, takva težina posljedice ukazuje na potrebu provođenja istraživanja u području ubojstava u obitelji.

Ciljevi rada (naučni i/ili društveni): Cilj provedenog istraživanja je stjecanje uvida u pojedina obilježja žrtava i počinitelja ubojstava u obitelji. Naglasak rada, a ujedno i specifični cilj istraživanja je utvrđivanje razlika u pojedinim obilježjima počinitelja i žrtava ubojstava u obitelji s obzirom na spol počinitelja.

Metodologija/Dizajn: Za uzorak istraživanja korišteni su sekundarni izvori podataka odnosno prikupljeni policijski spisi ubojstava i teških ubojstava u obitelji počinjenih na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1. siječnja 2005. godine do 31. prosinca 2010. godine. Tijekom istraživanja ukupno je analizirano 113 policijskih spisa ubojstava i teških ubojstava u obitelji, a uzorak je obuhvaćao 113 počinitelja i 128 žrtvi, obzirom da je određeni broj počinitelja počinio kazneno djelo na štetu više žrtava. Po dovršenom prikupljanju podataka, podatci iz anketnih upitnika su uneseni u bazu podataka u statističkom računalnom programu SPSS (verzija 16.0), a po dovršenom unosu podataka obavljena je logička kontrola unosa.

Ograničenja istraživanja/rada: Ograničenja ovog istraživanja vezana su uz nedostatak pojedinih podataka u pojedinim analiziranim spisima zbog čega je formirana kategorija „nema podataka“.

Rezultati/Nalazi: Provedeno istraživanje pokazalo je razlike u starosnoj dobi počinitelja ubojstava u obitelji, stupnju obrazovanja i zaposlenju žrtve, spolu žrtve te dužni zajedničkog života u odnosu na spol počinitelja.

Generalni zaključak: S obzirom na specifični cilj istraživanja utvrđeno je postojanje određenih razlika u pojedinim promatranim skupinama obilježja žrtava i počinitelja s obzirom na spol počinitelja.

Opravljanost istraživanja: S praktičnog aspekta rad bi trebao dati doprinos u identificiranju pojedinih obilježja žrtava i počinitelja kao što su primjerice dobna i spolna struktura, socioekonomski status žrtava i počinitelja, a sve kako bi se utvrdile razlike s obzirom na spol počinitelja te pojedina obilježja počinitelja i žrtava koja su relativno najčešće zastupljena kod ubojstava u obitelji. Na taj način rad bi trebao dati određeni doprinos pri promišljanju, kreiranju i prilagođavanju preventivnih mjera i radnji prema najugroženijim skupinama žrtava te prema počiniteljima ubojstava u obitelji.

Ključne riječi

ubojstva u obitelji, obilježja počinitelja i žrtava, spol počinitelja.

1. UVOD

Nasilje je naša svakodnevnica. U našim životima pojavljuje se u različitim modalitetima i intenzitetima. Izloženost nasilju ogleda se kroz nasilje u medijima, na internetu, ratnim zbivanjima, sportskim događanjima, na ulicama, u caffè barovima, ali i obiteljskim domovima. Može se odvijati između potpunih neznanaca, između poznanika, prijatelja, ali i najbližih osoba odnosno članova obitelji. Posljedice nasilja mogu biti različite. Najteža namjerna posljedica koja može proizaći iz nasilja u obitelji je smrt člana obitelji. U tim slučajevima radit će se o ubojstvima u obitelji.

Niz inozemnih znanstvenika bavili su se pojedinim aspektima ubojstava, ali i ubojstava u obitelji. Primjerice, Hata i suradnici (2011) istraživali su postojanje razlika u izvršenim ubojstvima u pet regija Japana na uzorku koji je obuhvaćao razdoblje od 1986. do 1995. godine. Thomas, Dichter i Matejkowski (2011) uspoređivali su situacijske karakteristike počinitelja muškog spola intimnih (N=71) i neintimnih (=291) ubojstava. Marvell i Moody (1999) uspoređivali su nacionalnu stopu viktimizacije osoba muškog i ženskog spola u razdoblju od 1930. do 1995. godine. Catanesi i suradnici (2011) istraživali su psihopatologiju i izbor oružja na uzorku od 103 počinitelja koji su pokušali ili dovršili ubojstvo. Vanamo, Kauppi, Karkola, Merikanto, Räsänen (2001) istraživali su ubojstva počinjena od strane roditelja (N=70) u razdoblju od 19701. do 1994. godine u Finskoj. Palmer i Humphrey (1982) istraživali su obiteljske i druge odnose na uzorku ubojstva počinjenih u Sjevernoj Karolini tijekom 1972, 1976. i 1977. godine. Pizarro, DeJong i McGarell (2010) istraživali su i uspoređivali kovarijance kod počiniteljica ubojstava i viktimizacije u Indianapolisu, Indiani, Newarku i New Jersey-u dok su Dobash, Dobash, Cavanaugh, Lewis (2004) istraživali različite vrste ubojstava.

Od autora iz Hrvatske mogu se izdvojiti Pavliček, Milivojević Antoliš i Matijević (2012), koji su na petogodišnjem uzorku od 235 počinitelja istraživali neke rodne karakteristike počinitelja uboj-

stava i pokušaja ubojstva u obitelji. Kovčo Vukadin i Vukosav (2006) istraživali su pojedine aspekte obiteljskih ubojstava na uzorku ispitanika (N=640) osuđenih na izdržavanje kazne zatvora u Lepoglavi (muškarci) i Požegi (žene) zbog počinjenog ubojstva, teškog ubojstva i ubojstva na mah u razdoblju od 1980. do 2004. godine. Dundović (2005) je na uzorku ispitanika (N=149) upućenih na izdržavanje kazne zatvora u Lepoglavi i Požegu u razdoblju od 1980. do 2004. godine, istraživao pojedina socioekonomska, fenomenološka i penološka obilježja počinitelja ubojstava intimnih partnera. Nađ (2001) je istraživao obiteljska ubojstva na uzorku ispitanika-počinitelja (N=214) koji su u razdoblju od 1980. do 1998. godine upućeni na izdržavanje kazne zatvora u Lepoglavi i Požegu. Isto tako, Kovčo (1997) je provela istraživanje kako bi utvrdila razlike u pojedinim socioekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja na uzorku osuđenika (N=492) osuđenih na izdržavanje kazne zatvora u istim kaznenim zavodima, ali u razdoblju od 1980. do 1995. godine zbog počinjenja kaznenog djela ubojstva. Zatim, Kovčo i Singer (1999) su na uzorku osuđenika (N=492) osuđenih zbog ubojstva i upućenih u razdoblju od 1980. do 1995. godine u kaznene zavode Lepoglava i Požega, istraživali kriminološke osobitosti počinitelja ubojstava u Hrvatskoj.

Ovaj rad bavi se pojedinim obilježjima žrtava i počinitelja ubojstva u obitelji s obzirom na spol počinitelja ubojstva u obitelji. Cilj provedenog istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim skupinama obilježja s obzirom na spol počinitelja. S praktičnog aspekta rad bi trebao dati doprinos u identificiranju pojedinih obilježja žrtava i počinitelja kao što su primjerice dobna i spolna struktura, socioekonomski status žrtava i počinitelja kako bi se utvrdile razlike s obzirom na spol počinitelja, ali i pojedina obilježja žrtava i počinitelja koja su relativno najčešće zastupljena kod ubojstava u obitelji. Na taj način rad bi trebao dati određeni doprinos pri promišljanju, kreiranju i prilagođavanju preventivnih mjera i radnji prema najugroženijim skupinama žrtava te prema počiniteljima ubojstava u obitelji.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Cilj istraživanja

Cilj provedenog istraživanja je stjecanje uvida u pojedina obilježja žrtava i počinitelja ubojstava u obitelji. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim skupinama obilježja s obzirom na spol počinitelja.

2.2. Uzorak

Za uzorak istraživanja korišteni su sekundarni izvori podataka, i to prikupljeni policijski spisi ubojstava i teških ubojstava u obitelji počinjenih na području Republike Hrvatske u razdoblju od 1.1.2005. godine do 31.12.2010. godine.

Za potrebe provedenog istraživanja korištena je posljednja novelirana definicija obitelji iz Kaznenog zakona iz 1997. godine (Kazneni zakon Republike Hrvatske, 2008) (bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, rođak po krvi u ravnoj lozi, posvojenik i posvojitelj, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i srodnik po tzbini do drugog stupnja zaključno), koja je proširena odnosima između djece jednog roditelja (polubraća i polusestre), kao i odnosima drugog roditelja prema djeci svojeg sadašnjeg ili bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga. Također je korištena definicija pojma izvanbračne zajednice iz Obiteljskog zakona iz 2003. godine (Obiteljski zakon Republike Hrvatske, 2011) (životna zajednica neudane žene i neoženjenog

muškarca koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete).

Tijekom istraživanja ukupno je analizirano 113 ubojstava i teških ubojstava, a uzorak istraživanja obuhvatio je 113 počinitelja i 128 žrtvi, obzirom da je određeni broj počinitelja počinio kazneno djelo na štetu više žrtava.

2.3. Instrument

Podaci potrebni za realizaciju ovog istraživanja prikupljeni su pomoću, u tu svrhu, posebno sastavljenog anketnog upitnika. Anketni upitnik je sadržavao ukupno 148 varijabli koje su bile podijeljene u 6 cjelina i to: obilježja djela, obilježja počinitelja, obilježja žrtve, ranije delinkventno ponašanje počinitelja, ranije delinkventno ponašanje žrtve i tijek postupka. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u pojedinim obilježjima žrtava i počinitelja ubojstava u obitelji s obzirom na spol počinitelja i to sljedećih 13 varijabli:

1. starost počinitelja *tempore criminis*,
2. počiniteljevo obrazovanje,
3. počiniteljevo zaposlenje,
4. počiniteljevo mjesto stanovanja,
5. osobe s kojima počinitelj živi,
6. starost žrtve *tempore criminis*,
7. spol žrtve,
8. žrtvino obrazovanje,
9. žrtvino zaposlenje,
10. žrtvino mjesto stanovanja,
11. zajedničko kućanstvo žrtve i počinitelja,
12. dužina trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja,
13. zajedničko roditeljstvo žrtve i počinitelja.

Uz ovih 13 varijabli korištena je i varijabla koja definira spol počinitelja.

Ove varijable su izabrane u svrhu realizacije ciljeva istraživanja odnosno u svrhu stjecanja uvida u pojedina obilježja žrtava i počinitelja ubojstava u obitelji te utvrđivanja postojanja razlika u navedenim skupinama obilježja s obzirom na spol počinitelja.

2.4. Način provođenja istraživanja

Od Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u prosincu 2011. godine dobivena je suglasnost za provedbu istraživanja pod nazivom „Kriminološki i kaznenopravni aspekti ubojstva i teškoga ubojstva u obitelji“. Nije tražena posebna suglasnost Etičkog povjerenstva koja se obično traži kod istraživanja koja kao ispitanike uključuju ljude, obzirom da se radilo o istraživanju koje je temeljeno na analizi sekundarnih podataka. U smislu generalnih etičkih principa u znanstvenim istraživanjima, poštivana je anonimnost počinitelja i žrtava, u smislu da identifikacijski podatci nisu unošeni u anketne upitnike. Istraživanje je provedeno od ožujka 2012. do veljače 2013. godine, na način da su popunjavani anketni upitnici temeljem uvida u policijske spise i presude.

2.5. Način obrade podataka

Po dovršenom prikupljanju podataka, podatci iz anketnih upitnika uneseni su u bazu podataka u statističkom računalnom programu SPSS (verzija 16.0), a po dovršenom unosu podataka obavljena je logička kontrola. Za potrebe definiranih ciljeva istraživanja korištena je deskriptivna statistika, a za utvrđivanje statistički značajnih razlika u analiziranim obilježjima korišten je Hi - kvadrat test (razina značajnost – $p < 0,05$).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. Pojedina obilježja počinitelja ubojstava u obitelji

Rezultati provedenog istraživanja pokazali su da je od ukupno 113 počinitelja njih 102 bilo muškog spola te 11 ženskog spola. U odnosu na spol počinitelja iz dobivenih rezultata vidljivo je kako je relativno najveći udio počinitelja muškog spola, *tempore criminis*, bio u dobi između 31 i 40 godina (21,6 %). Potom je relativno jednak udio onih koji su ubojstvo u obitelji počinili u dobi od 41 do 50 godina, odnosno u dobi od 51 do 60 godina (17,6 %). Nakon njih slijede relativno jednaki udjeli počinitelja u dobi od 21 do 30 godina, odnosno počinitelji stariji od 71 godine života (14,7 %). Relativno najmanji je udio počinitelja muškog spola koji su, *tempore criminis*, bili u dobi od 61 do 70 godina (11,8 %) te onih koji su kazneno djelo počinili u vrijeme dok su bili maloljetni (2,0 %).

Tabela 1. Starost počinitelja *tempore criminis* u odnosu na spol počinitelja

Starost počinitelja <i>tempore criminis</i>		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
14 do 18 godina	aps.	2	/	2	6,732	,346
	%	2,0	/	1,8		
21 do 30 godina	aps.	15	4	19		
	%	14,7	36,4	16,8		
31 do 40 godina	aps.	22	1	23		
	%	21,6	9,1	20,4		
41 do 50 godina	aps.	18	3	21		
	%	17,6	27,3	18,6		
51 do 60 godina	aps.	18	/	18		
	%	17,6	/	15,9		
61 do 70 godina	aps.	12	2	14		
	%	11,8	18,2	12,4		
više od 71 godine	aps.	15	1	16		
	%	14,7	9,1	14,2		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Kod počiniteljica vidljiva je nešto drugačija distribucija dobivenih rezultata. Iako je ukupan broj počiniteljica vrlo mali vidljivo je kako relativno najviše njih, *tempore criminis*, bilo u dobi od 21 do 30 godina (36,4%), potom u dobi od 41 do 50 godina (27,3%) te u dobi od 61 do 70 godina (18,2%). Relativno najmanje ubojstva u obitelji činile su počiniteljice u dobi od 31 do 40 godina i starije od 71 godine života sa relativno jednakim udjelima od 9,1%.

Stečeno formalno obrazovanje počinitelja ubojstava u obitelji u odnosu na spol počinitelja pokazalo je kako je relativno najveći udio počinitelja muškog spola (61,8%), ali i počiniteljica (63,6 %) stekao srednjoškolsko obrazovanje. Nakon njih, kod počinitelja muškog spola slijede oni koji su završili osam razreda osnovne škole (22,5%) te oni koji su pohađali školu, ali nisu završili prvih osam razreda (5,9%). Udio takvih počiniteljica u ukupnom broju počiniteljica je relativno jednak i iznosi 18,2%. Počinitelja muškog spola koji su stekli više i visoko obrazovanje bilo je 4,9%, a onih koji su polazili, ali nisu stekli više ili visoko obrazovanje 2,0%.

Tabela 2. Počiniteljevo obrazovanje u odnosu na spol počinitelja

Počiniteljevo obrazovanje		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
pohađao školu nije završio 8 razreda osnovne škole	aps.	6	2	8	3,291	,655
	%	5,9	18,2	7,1		
završio 8 razreda osnovne škole	aps.	23	2	25		
	%	22,5	18,2	22,1		
završio samo školu učenika u privredi	aps.	3	/	3		
	%	2,9	/	2,7		
završio srednju školu ili gimnaziju	aps.	63	7	70		
	%	61,8	63,6	61,9		
polazio, ali nije završio višu ili visoku školu	aps.	2	/	2		
	%	2,0	/	1,8		
završio višu ili visoku školu	aps.	5	/	5		
	%	4,9	/	4,4		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Iz podataka koji definiraju počiniteljevo zaposlenje u odnosu na njegov spol vidljivo je kako su relativno najčešće počinitelji muškog spola, *tempore criminis*, bili nezaposleni (39,2%). Nakon njih slijede počinitelji koji su bili u mirovini (33,3%) te oni koji su bili zaposleni s relativnim udjelom među počiniteljima muškog spola od 17,6%. I kod počiniteljica dobiveni su vrlo slični rezultati. Naime, relativno jednak i najveći udio počiniteljica, *tempore criminis*, bio je nezaposlen odnosno u mirovini (36,4%). Nakon njih slijede počiniteljice koje su bile zaposlene (27,3%). U promatranom uzorku niti jedna počiniteljica nije bila povremeno/sezonski zaposlena za razliku od počinitelja muškog spola kod kojih je relativno najmanji udio onih koji su bili povremeno/sezonski zaposleni (2,9%). Kod podataka iz ove tabele potrebno je spomenuti kako u 7 predmeta nisu pronađeni podaci o počiniteljevom zaposlenju.

Tabela 3. Počiniteljevo zaposlenje u odnosu na spol počinitelja

Počiniteljevo zaposlenje		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema podataka	aps.	7	/	7	1,621	,805
	%	6,9	/	6,2		
nezaposlen	aps.	40	4	44		
	%	39,2	36,4	38,9		
zaposlen	aps.	18	3	21		
	%	17,6	27,3	18,6		
povremeno/sezonski	aps.	3	/	3		
	%	2,9	/	2,7		
umirovljenik	aps.	34	4	38		
	%	33,3	36,4	33,6		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Tabela 4. Počiniteljevo mjesto stanovanja u odnosu na spol počinitelja

Počiniteljevo mjesto stanovanja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
u Zagrebu	aps.	16	2	18	2,168	,825
	%	15,7	18,2	15,9		
na selu	aps.	48	3	51		
	%	47,1	27,3	45,1		
u mjestu koje je sjedište općine	aps.	5	1	6		
	%	4,9	9,1	5,3		
u gradu	aps.	16	3	19		
	%	15,7	27,3	16,8		
u gradu koji je sjedište županije	aps.	16	2	18		
	%	15,7	18,2	15,9		
izvan Republike Hrvatske	aps.	1	/	1		
	%	1,0	/	0,9		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Iz podataka koji se odnose na mjesto stanovanja počinitelja ubojstva u obitelji, vidljivo je, kako je relativno najveći broj počinitelja muškog spola stanovao u ruralnoj sredini (selo) sa relativnim udjelom od 47,1%. Zatim, relativno jednak udio počinitelja muškog spola (15,7%) stanovao je u Zagrebu odnosno u nekom drugom gradu na području Republike Hrvatske te gradu koji je sjedište pojedine županije. Najmanji relativni udio počinitelja muškog spola otpada na one koji su stanovali u mjestima koja su sjedišta općina (4,9%), a jedan počinitelj, *tempore criminis*, stanovao je u inozemstvu. Za razliku od počinitelja muškog spola, kod počiniteljica pronalazi se relativno jednak udio onih koje su stanovale u ruralnoj sredini (selo) i onih koje su stanovale u gradovima (27,3%). Potom slijedi relativno jednak udio počiniteljica koje su, *tempore criminis*,

stanovale u Zagrebu i gradu koje je sjedište županije (18,2%). Jedna počiniteljica stanovala je u mjestu koje je sjedište općine.

Promatrajući podatke vezane uz osobe s kojima je počinitelj s obzirom na spol živio vidljivo je kako je relativno najveći broj počinitelja muškog spola (53,9%) te gotovo sve počiniteljice (90,9%) živjelo u vlastitoj obitelji¹. Potom kod počinitelja muškog spola slijede oni koji su živjeli s roditeljima (26,5%) te oni koji su živjeli sami (14,7%). Najmanji je relativni udio počinitelja koji su živjeli s braćom ili sestrama (2,0% počinitelja muškog spola i jedna počiniteljica). Ovdje treba spomenuti kako u tri predmeta istraživanja u kojima su počinitelji bili muškog spola nisu pronađeni podaci s kojim osobama je počinitelj živio.

Tabela 5. Osobe s kojima počinitelj živi u odnosu na spol počinitelja

Osobe s kojima počinitelj živi		Spol počinitelja		ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema podataka	aps.	3	/	3	9,116	,058
	%	2,9	/	2,7		
sam	aps.	15	/	15		
	%	14,7	/	13,3		
s vlastitom obitelji	aps.	55	10	65		
	%	53,9	90,9	57,5		
s roditeljima	aps.	27	/	27		
	%	26,5	/	23,9		
s braćom ili sestrama	aps.	2	1	3		
	%	2,0	9,1	2,7		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

3.2. Pojedina obilježja žrtava ubojstava u obitelji

Ukoliko se žrtvina životna dob stavi u odnos sa spolom počinitelja vidljivo je kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali članove obitelji u dobi od 51 do 60 godina (27,5%). Nakon njih, relativno najčešće članove obitelji u dobi od 41 do 50 godina (18,6%), pa one u dobi od 31 do 40 godina (15,7%). Počinitelji muškog spola relativno jednako su usmrćivali članove obitelji u dobi od 18 do 30 godina odnosno u dobi od 61 do 70 godina (11,8%). Relativno najmanje žrtava ubojstava u obitelji bilo je starije od 71 godine (10,8%) odnosno mlađe od 14 godina (3,9%). Za razliku od počinitelja muškog spola počiniteljice su relativno najčešće usmrćivale članove obitelji u dobi od 31 do 40 godina (27,3%), a potom relativno jednako one u dobi od 61 do 70 godina odnosno više od 71 godine života (18,2%). Kod ostalih dobni skupina pronalazi se relativno jednaka distribucija s udjelom u ukupnom broju žrtava usmrćenih od strane počiniteljica od 9,1%.

¹ Pod vlastitom obitelji u ovom istraživanju podrazumijeva se zajednički život s bračnim drugom i djecom, samo s djecom te bračnim drugom, djecom i roditeljima žrtve i/ili počinitelja.

Tabela 6. Žrtvina starost tempore criminis u odnosu na spol počinitelja

Žrtvina starost tempore criminis		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
do 14 godina	aps.	4	1	5	4,071	,667
	%	3,9	9,1	4,4		
18 do 30 godina	aps.	12	1	13		
	%	11,8	9,1	11,5		
31 do 40 godina	aps.	16	3	19		
	%	15,7	27,3	16,8		
41 do 50 godina	aps.	19	1	20		
	%	18,6	9,1	17,7		
51 do 60 godina	aps.	28	1	29		
	%	27,5	9,1	25,7		
61 do 70 godina	aps.	12	2	14		
	%	11,8	18,2	12,4		
više od 71 godinu	aps.	11	2	13		
	%	10,8	18,2	11,5		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Iako su u ukupnom uzorku istraživanja jednako zastupljena počinjena ubojstva na štetu bračnih drugova i rođaka po krvi u ravnoj lozi iz podataka koji definiraju spol žrtve u odnosu na spol počinitelja vidljivo je kako su počinitelji relativno najčešće usmrćivali članove obitelji ženskog spola (70,6%), a počiniteljice članove obitelji muškog spola (63,6%). Spol žrtve u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tabela 7. Spol žrtve u odnosu na spol počinitelja

Spol žrtve		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
muško	aps.	30	7	37	5,281	,022
	%	29,4	63,6	32,7		
žensko	aps.	72	4	76		
	%	70,6	36,4	67,3		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Iz podataka koji definiraju formalno obrazovanje žrtve u odnosu na spol počinitelja vidljivo je kako je relativno najviše počinitelja muškog spola usmrćivalo članove obitelji koji su stekli srednjoškolsko obrazovanje (43,1%), a potom članove obitelji sa završenih osam razreda osnovne škole (29,4%). Potom slijede žrtve koje su stekle više ili visokoškolsko obrazovanje (12,7%), kao i one koje nisu imale nikakvo formalno obrazovanje (7,8%). Kod počiniteljica zamijećena je nešto drugačija distribucija dobivenih rezultata. Naime, počiniteljice su relativno najčešće usmrćivale

članove obitelji koji su završili osmogodišnju školu (36,4%), pa zatim one koji su stekli srednjoškolsko obrazovanje (27,3%). Kod podataka iz ove tabele potrebno je napomenuti kako se u jednom promatranom slučaju nisu pronašli podaci o žrtvinom obrazovanju.

Tabela 8. Žrtvino obrazovanje u odnosu na spol počinitelja

Žrtvino obrazovanje		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema podataka	aps.	1	/	1	5,961	,544
	%	1,0	/	0,9		
bez škole	aps.	8	1	9		
	%	7,8	9,1	8,0		
pohađala školu nije završila 8 razreda osnovne škole	aps.	3	1	4		
	%	2,9	9,1	3,5		
završila 8 razreda osnovne škole	aps.	30	4	34		
	%	29,4	36,4	30,1		
završila samo školu učenika u privredi	aps.	2	/	2		
	%	2,0	/	1,8		
završila srednju školu ili gimnaziju	aps.	44	3	47		
	%	43,1	27,3	41,6		
polazila, a nije završila višu ili visoku školu	aps.	1	1	2		
	%	1,0	9,1	1,8		
završila višu ili visoku školu	aps.	13	1	14		
	%	12,7	9,1	12,4		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Tabela 9. Žrtvino zaposlenje u odnosu na spol počinitelja

Žrtvino zaposlenje		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema podataka	aps.	10	/	10	1,661	,798
	%	9,8	/	8,8		
nezaposlena	aps.	28	3	31		
	%	27,5	27,3	27,4		
zaposlena	aps.	35	4	39		
	%	34,3	36,4	34,5		
povremeno/sezonski	aps.	2	/	2		
	%	2,0	/	1,8		
umirovljenik	aps.	27	4	31		
	%	26,5	36,4	27,4		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Iz podataka iz tabele 9 vidljivo je kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali članove obitelji koji su, *tempore criminis*, bili zaposleni (34,3%), a potom s približno jednakim udjelima one koji su bili nezaposleni (27,5%) i one koji su bili u mirovini (26,5%). Za razliku od počinitelja muškog spola, počiniteljice su relativno jednako i najčešće usmrćivale članove obitelji koji su, *tempore criminis*, bili zaposleni odnosno u mirovini (36,4%). I kod ove tabele potrebno je napomenuti kako u 10 predmeta istraživanja nisu pronađeni podaci o žrtvinom zaposlenju.

Iz tabele 10 vidljivo je kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali članove obitelji koji su živjeli u ruralnim sredinama (44,1%), a potom one koji su živjeli u gradovima koja su sjedišta županija (18,6%), kao i one koji su živjeli u gradu Zagrebu (16,7%) te one koji su živjeli u nekom od gradova u Republici Hrvatskoj (13,7%). Za razliku od počinitelja muškog spola, počiniteljice su relativno najčešće i jednako usmrćivale članove obitelji koji su živjeli u ruralnim dijelovima (sela) Republike Hrvatske i one koji su živjeli u gradovima (27,3%). Potom su sa jednakim relativnim udjelima usmrćivale članove obitelji koji su živjeli u gradu Zagrebu odnosno u gradu koje je sjedište županije (18,2%).

Tabela 10. Žrtvino mjesto stanovanja u odnosu na spol počinitelja

Žrtvino mjesto stanovanja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema stalnog boravka	aps.	1	/	1	2,433	,876
	%	1	/	0,9		
u Zagrebu	aps.	17	2	19		
	%	16,7	18,2	16,8		
na selu	aps.	45	3	48		
	%	44,1	27,3	42,5		
u mjestu koje je sjedište općine	aps.	5	1	6		
	%	4,9	9,1	5,3		
u gradu	aps.	14	3	17		
	%	13,7	27,3	15,0		
u gradu koji je sjedište županije	aps.	19	2	21		
	%	18,6	18,2	18,6		
izvan Hrvatske	aps.	1	/	1		
	%	1,0	/	0,9		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Obzirom da su provedenim istraživanjem obuhvaćena ubojstva u obitelji očekivani su bili podaci iz tabele 11. Naime, iz dobivenih podataka vidljivo je kako je relativno najveći udio počinitelja muškog spola (67,6%) koji su, *tempore criminis*, živjeli u kućanstvu sa svojim žrtvama. Za razliku od njih sve počiniteljice, *tempore criminis*, živjele su sa svojim žrtvama. Zajednički život žrtve i počinitelja u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Nađ (2001, s. 118) također pronalazi kako u najvećem broju slučajeva žrtve i počinitelji obiteljskog ubojstva žive zajedno (59,3%) ili u istom kućanstvu (25,2%). Za razliku od njega Kovčo

(1997, s. 285) pronalazi kako su počinitelji ubojstava i njihove žrtve u 23,2% slučajeva živjeli zajedno, a u 11 % slučajeva u zajedničkom kućanstvu.

Tabela 11. Zajedničko kućanstvo žrtve i počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Zajedničko kućanstvo žrtve i počinitelja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
ne	aps.	33	/	33	5,027	,025
	%	32,4	/	29,2		
da	aps.	69	11	80		
	%	67,6	100	70,8		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Uz zajednički život žrtve i počinitelja vezuje se i dužina trajanja njihovog zajedničkog života. Tako je iz dobivenih podataka vidljivo kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali članove obitelji nakon provedenih 21 do 30 godina zajedničkog života (14,7%), a potom nakon 11 do 20 godina zajedničkog života odnosno nakon više od 41 godine zajedničkog života (11,8%). Najmanji broj počinitelja muškog spola usmrćivao je članove obitelji s kojima je živio do 3 godine (7,8%). Nasuprot tome, najveći broj počiniteljica usmrćivao je članove obitelji s kojima su živjele u periodu do 3 godine (36,4%) te one s kojima su živjele više od 41 godine (18,2%). Ovdje je također potrebno spomenuti kako u ukupno 5 predmeta nisu pronađeni podaci o dužini trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja.

Tabela 12. Dužina trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Dužina trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema podataka	aps.	4	1	5	12,378	,089
	%	3,9	9,1	4,4		
ne žive zajedno	aps.	33	/	33		
	%	32,4	/	29,2		
do 3 godine	aps.	8	4	12		
	%	7,8	36,4	10,6		
3 do 10 godina	aps.	9	1	10		
	%	8,8	9,1	8,8		
11 do 20 godina	aps.	12	1	13		
	%	11,8	9,1	11,5		
21 do 30 godina	aps.	15	1	16		
	%	14,7	9,1	14,2		
31 do 40 godina	aps.	9	1	10		
	%	8,8	9,1	8,8		
više od 41 godinu	aps.	12	2	14		
	%	11,8	18,2	12,4		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

Ukoliko se radi o žrtvama i počiniteljima koji su povezani bračnim/izvanbračnim ili bivšim bračnim/izvanbračnim srodstvom može se postaviti pitanje jesu li oni prije počinjenja ubojstva u obitelji bili roditelji odnosno imali zajedničku djecu. Iz dobivenih podataka od ukupnog broja počinitelja muškog spola, vidljivo je kako relativno najveći broj njih sa žrtvama nije imalo zajedničku djecu (48,0%), jer ju nisu mogli niti imati zbog njihovog međusobnog svojstva (primjerice rođaci u po krvi u ravnoj lozi). Međutim, kod počinitelja muškog spola (N=53), ali i počiniteljica (N=7) koji su sa žrtvom bili povezani bračnim/izvanbračnim ili bivšim bračnim/izvanbračnim srodstvom, vidljivo je, kako je relativno najveći broj počinitelja muškog spola (73,6%) te relativno najveći broj počiniteljica (71,4%) imao zajedničku djecu s žrtvom ubojstva.

Tabela 13. Zajedničko roditeljstvo žrtve i počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Zajedničko roditeljstvo žrtve i počinitelja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
nema (zbog svojstva prema žrtvi)	aps.	49	4	53	,561	,756
	%	48,0	36,4	46,9		
ne	aps.	14	2	16		
	%	13,7	18,2	14,2		
da	aps.	39	5	44		
	%	38,2	45,5	38,9		
Ukupno	aps.	102	11	113		
	%	100	100	100		

4. RASPRAVA O REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

Sagledavajući podatke provedenog istraživanja kod varijable koja definira starost počinitelja i žrtve, *tempore criminis*, u odnosu na spol počinitelja vidljivo je kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće činili ubojstva u obitelji u dobi od 31 do 40 godina (21,6%) te su relativno najčešće usmrćivali članove obitelji starosne dobi od 51 do 60 godina (27,5%). Podaci su pokazali kako su počiniteljice relativno najčešće, *tempore criminis*, bile nešto mlađe dobi (36,4% od 21 do 30 godina) nego počinitelji muškog spola te su relativno najčešće, usmrćivale nešto mlađe članove obitelji (27,3% od 31 do 40 godina) nego počinitelji muškog spola. Generalno gledano, starosna dob žrtava kod oba spola počinitelja bila je nešto veća od dobi počinitelja. Objašnjenje ovakve distribucije dobivenih rezultata, odnosno postojanja razlika u dobi počinitelja i žrtava, jednim djelom može se povezati s vrstom srodstva žrtve i počinitelja. Naime, u ukupnom uzorku istraživanja pokazala se relativno jednaka zastupljenost ubojstava na štetu bračnih drugova i rođaka po krvi u ravnoj lozi s relativnim udjelima od 36,7 %. S toga vrlo vjerojatno je veća starosna dob žrtava povezana s činjenicom da su počinitelji osim bračnih drugova s jednakim relativnim udjelom usmrćivali i druge srodnike odnosno rođake po krvi u ravnoj lozi.

Vezano za počiniteljevu starosnu dob, *tempore criminis*, Vanamo i suradnici (2001) pronalaze da su roditelji najviše usmrćivali svoju djecu u dobi od 20 do 29 godina. Za razliku do njih, Hata i suradnici (2011) pronalaze da je najveći broj počinitelja ubojstava bio u dobi od 31 do 50 godina dok kod žrtava ubojstava pronalaze nešto stariju dob (30 do 60 godina). Rezultate vezane za spol počinitelja koje su pronašli Pavliček i suradnici (2012, s. 923) pokazali su kako je relativno

najviše počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava bilo u dobi od 31 do 50 godina (45,8%). Slične rezultate na svojim uzorcima pronalaze Kovčo i suradnici (2006), Nađ (2001) i Dundović (2005). Vezano za žrtvinu dob Pavliček i suradnici (2012, s. 923) pronalaze relativno najviše žrtava u dobi od 51 do 90 godine života (38,4 %), dok Kovčo i suradnici (2006, s. 79) najviše žrtava obiteljskih ubojstava pronalaze u dobi od 51 do 60 godina (27,2%), a potom u dobi od 41 do 50 godina. Do sličnih rezultata u svojim istraživanjima dolaze i Dundović (2005) i Nađ (2001).

Iz provedenog istraživanja vidljivo je da su počinitelji muškog spola, ali i počiniteljice relativno najčešće stekli srednjoškolsko obrazovanje (61,8% počinitelji, 63,6% počiniteljice). Obrazovanje žrtve u odnosu na spol počinitelja pokazalo je nešto drugačije rezultate. Tako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali žrtve koje su također stekle srednjoškolsko obrazovanje (43,1%), međutim počiniteljice su relativno najčešće usmrćivale žrtve koje su završile osam razreda osnovne škole (36,4%).

Slične rezultate pronašli su Thomas, Dichter i Matejkowski (2011). Naime, u njihovom uzorku skoro 50 % počinitelja ubojstava na štetu intimne partnerice steklo je formalno srednjoškolsko obrazovanje. I Pavliček i suradnici (2012, s. 924) pronašli su da su počinitelji muškog spola, ali i počiniteljice relativno najčešće stekli srednjoškolsko obrazovanje (52,8%). Za razliku od provedenog istraživanja Catanesi i suradnici (2011) pronalaze da je relativno najveći broj počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava imao nizak stupanj obrazovanja odnosno završenu osnovnu školu ili nikakvo obrazovanje (39,41%) dok je udio počinitelja sa završenom srednjom školom iznosio 12,62%, a završenim fakultetom 2,91%. Također, Kovčo i Singer (1999) te Kovčo (1997, s. 241) pronalaze kako je najviše počinitelja završilo svega nekoliko razreda osnovne škole (30,3%) te da je njih 1,0% završilo višu ili visoku školu.

Varijable koja definiraju počiniteljevo i žrtvino zaposlenje s obzirom na spol počinitelja pokazale su kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće bili nezaposleni (39,2%) te su relativno najčešće usmrćivali žrtve koje su bile zaposlene (34,3%). Za razliku od njih, počiniteljice su također, relativno najčešće bile nezaposlene (36,4%) odnosno u mirovini (36,4%) te su relativno najčešće s jednakim udjelima (36,4 %) usmrćivale zaposlene članove obitelji i one u mirovini.

Slično kao i u provedenom istraživanju Pavliček i suradnici (2012, s. 925) pronalaze veliki udio nezaposlenih počinitelja pri čemu je nezaposlenost bila izraženija među počiniteljicama (51,2%) nego kod počinitelja muškog spola (40,6%). I Kovčo (1997, s. 242) pronalazi kako počinitelji ubojstava u više od jedne polovine slučajeva nisu bili zaposleni. Drugi znanstvenici u svojim istraživanjima dobivaju suprotne rezultate. Naime, Catanesi i suradnici (2011) pronalaze da je relativno najveći broj počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u mjestu zaposlenja obavljao fizičke poslove (39,41%), potom su počinitelji u 26,21% slučajeva bili nezaposleni, a u 13,59 % slučajeva onesposobljeni za rad i u mirovini. Dobash i suradnici (2004) su pronašli kako su počinitelji muškog spola osuđeni za ubojstvo svojih intimnih partnerica češće iz stabilnih obitelji, višeg stupnja obrazovanja i stabilnog zaposlenja, a u odnosu na počinitelje muškog spola neintimnih ubojstava bili su zaposleni i starije životne dobi. Dok su Thomas i suradnici (2011) kod počiniteljevog zaposlenja pronašli kako je 3/4 zaposlenih počinitelja usmrtilo svoju intimnu partnericu. Tako, Vieraitis i Williams (2002) navode da će se nasilje prema ženama povećavati s njezinim stjecanjem veće moći u profesionalnoj, obrazovnoj i političkoj sferi, jer bi ih muškarci mogli percipirati kao prijetnju vlastitoj dominaciji i statusu „hranitelja“ obitelji. Zatim, Whaley i Messner (2002) navode kako povećanje ravnopravnosti između spolova prijeti muškoj domina-

ciji i mijenja tradicionalan pojam muškosti te je vjerojatno da će proizvesti povećano nasilje od strane muškaraca prema drugim muškarcima i ženama.

Varijabla koja definira spol žrtve u odnosu na spol počinitelja, a imajući u vidu da je nešto više od 1/3 ubojstava u obitelji počinjeno na štetu bračnog druga, očekivano je pokazala kako počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćuju članove obitelji ženskog spola (70,6%), a počiniteljice članove obitelji muškog spola (63,6%).

Vežano za spol Palmer i Humphrey (1982) pronašli su da počinitelji muškog spola u 10 % slučajeva usmrćuju muške članove obitelji, a u 38% slučajeva ženske. Za razliku od počinitelja muškog spola, počiniteljice su u 40% slučajeva usmrćivale ženskog člana obitelji, a u 74 % slučajeva muškog. Marvell i Moody (1999) navode kako viktimizacija osoba ženskog spola manje vjerojatno uključuje njima nepoznate osobe, a Pizarro i suradnici (2010) ističu kako je vjerojatnije da će žena biti žrtva ubojstva u obitelji. Nadalje, Thomas i suradnici (2011) pronalaze da su žene u 91,2% slučajeva žrtve intimnih ubojstava.

Zatim, distribucija rezultata vezanih za počiniteljevo i žrtvino mjesto stanovanja u odnosu na spol počinitelja vrlo je slična. Naime, počinitelji muškog spola, ali i njihove žrtve relativno su najčešće živjeli u ruralnim područjima (47,1% počinitelji, 44,1% žrtve) dok su počiniteljice i njihove žrtve relativno najčešće i jednako živjele u ruralnim područjima (27,3% počiniteljice, 27,3% žrtve) i u gradovima (27,3% počiniteljice, 27,3% žrtve). Gotovo identični podaci koji su dobiveni za mjesto stanovanja počinitelja i njihovih žrtava mogu se objasniti činjenicom da su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali članove obitelji s kojima su u 67,6% slučajeva živjeli u zajedničkom kućanstvu dok su počiniteljice sa svim žrtvama živjele u zajedničkom kućanstvu. U prilog tome govore i rezultati vezani uz varijablu koja definira osobe s kojima počinitelj živi. Naime, oni su pokazali kako su počinitelji muškog spola u 53,9% slučajeva, a počiniteljice u 90,9%, *tempore criminis*, živjeli u vlastitoj obitelji.

Tako Pavliček i suradnici (2012, s. 922) navode da počinitelji muškog spola (45,3%), ali i počiniteljice (30,2%) relativno najčešće stanuju u manjim mjestima koja nisu bila niti sjedišta općina. Nasuprot tome, Kovčo i Singer (1999, str. 90-91) pronalaze da su počinitelji ubojstava, *tempore criminis*, s relativno podjednakim udjelima živjeli u Zagrebu (11,2%), nekom drugom gradu (15,7%) i mjestu (13,4%). Vežano za osobe s kojima je počinitelj živio Pavliček i suradnici (2012, str. 926-927) pronalaze najveći relativni udio onih koji su živjeli u užoj obitelji (supružnici i/ili djeca), a što je osobito karakteristično za počiniteljice kojih je 62,8% živjelo u užoj obitelji, dok je kod muških počinitelja taj udio iznosio 45,8%. Nađ (2001, s. 118) također pronalazi kako u najvećem broju slučajeva žrtve i počinitelji obiteljskog ubojstva žive zajedno (59,3%) ili u istom kućanstvu (25,2%). Za razliku od njega Kovčo (1997, s. 285) pronalazi kako su počinitelji ubojstava i njihove žrtve u 23,2% slučajeva živjeli zajedno, a u 11% slučajeva u zajedničkom kućanstvu.

Svakako je zanimljivo vidjeti varijablu koja definira dužinu trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja. Naime, ti podaci su kod počinitelja muškog spola koji su, *tempore criminis*, živjeli sa žrtvom (N=65) pokazali kako najveći relativni udio počinitelja muškog spola otpada na počinitelje koji su svoje žrtve usmrćivali tek nakon proteka više od dva desetljeća zajedničkog života (ukupno 55,4%, a od 21 do 30 godina zajedničkog života 23,1%). Za razliku od njih kod počiniteljica koje su, *tempore criminis*, živjele sa žrtvom (N=10) relativno najveći udio otpada na počiniteljice koje su ubojstvo u obitelji počinile nakon svega nekoliko godina zajedničkog života (40% do 3 godine). S obzirom na dobivene rezultate vidljiva je velika razlika između počinitelja

muškog spola koji ubojstva čine nakon dužeg trajanja zajedničkog života i počiniteljica koje to čine relativno brzo nakon započinjanja zajedničkog života sa žrtvom.

Zajedničko roditeljstvo počinitelja i žrtava kod počinitelja muškog spola (N=53), ali i počiniteljica (N=7) pokazalo je da je relativno najveći broj počinitelja muškog spola (73,6%) te relativno najveći broj počiniteljica (71,4%) imao zajedničku djecu s žrtvom ubojstva.

I Thomas i suradnici (2011) kod ubojstava intimnih partnera pronašli su većinu počinitelja muškog spola koji su, *tempore criminis*, bili roditelji (67,5%) dok Pavliček i suradnici (2012, str. 926-928) pronalaze da je 93% počiniteljica i 64,6% počinitelja muškog spola, *tempore criminis*, imalo djecu.

I na kraju od ograničenja ovog istraživanja potrebno je navesti kako kod pojedinih varijabli nisu prikupljeni svi podaci obzirom da nisu bili sadržani u predmetima istraživanja te je stoga formirana kategorija „nema podataka“.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

S obzirom da je cilj istraživanja bio stjecanje uvida u pojedina obilježja žrtava i počinitelja ubojstava u obitelji, a specifični cilj utvrđivanje postojanja razlika u navedenim skupinama obilježja s obzirom na spol počinitelja provedeno istraživanje i dobiveni rezultati pokazali su da postoje određene razlike kod pojedinih skupina obilježja žrtava i počinitelja s obzirom na spol počinitelja.

Tako je zanimljivo izdvojiti podatke koji definiraju dobi žrtava i počinitelja s obzirom na spol počinitelja. Naime, distribucija podataka vezana za dob pokazala je nešto mlađu starosnu dob počiniteljica u odnosu na počinitelje muškog spola kao i mlađu starosnu dob počinitelja oba spola od dobi njihovih žrtava. Takva distribucija podataka u odnosu na dob žrtve može se povezati s relativno jednakim udjelima počinjenih ubojstava u obitelji na štetu rođaka po krvi u ravnoj lozi (36,7%) i bračnih drugova (36,7%). Stoga iz dobivenih rezultata vidljivo je kako nisu samo bračni drugovi potencijalne žrtve obiteljskih ubojstava već da se ona relativno često događaju i između žrtava i počinitelja koji su povezani drugim rodbinskim srodstvom.

Razlike između počinitelja muškog spola i počiniteljica pronađene su i u odnosu na obrazovanje žrtve. Tako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali žrtve koje su stekle isti stupanj obrazovanja kao i oni (završena srednja škola) dok su počiniteljice relativno najčešće usmrćivale žrtve nešto nižeg stupnja obrazovanja (osam razreda osnovne škole).

Isto tako kod varijable koja definira zaposlenost žrtve vidljivo je kako su počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćivali zaposlene žrtve za razliku od počiniteljica koje su usmrćivale i one zaposlene, ali i žrtve koje su bile u mirovini.

Nadalje, varijabla koja definira spol žrtve u odnosu na spol počinitelja, a imajući u vidu da je nešto više od 1/3 ubojstava u obitelji počinjeno na štetu bračnog druga, očekivano je pokazala kako počinitelji muškog spola relativno najčešće usmrćuju članove obitelji ženskog spola, a počiniteljice članove obitelji muškog spola.

Potrebno je izdvojiti i varijablu koja definira dužinu trajanja zajedničkog života žrtve i počinitelja. Naime, dobiveni podaci pokazali su kako počinitelji muškog spola relativno često svoje žrtve usmrćuju nakon dužeg proteka zajedničkog života za razliku od počiniteljica koje ubojstva čine relativno brzo nakon započinjanja zajedničkog života sa žrtvom.

Prezetirani podaci iz ovog istraživanja trebali bi barem malim dijelom doprinijeti razumijevanju i identificiranju pojedinih najčešćih obilježja počinitelja i žrtava ubojstava u obitelji s obzirom na spol počinitelja. Međutim, s obzirom na veliku složenost etiologije i fenomenologije nasilja u obitelji pa tako i ubojstava u obitelji u ovom području potrebno je i dalje provoditi znanstvena istraživanja kako bi se što bolje i učinkovitije pokušalo identificirati pojedine čimbenike koji pojedinačno, ali i u svojoj ukupnosti, u konačnici, dovode, ali i doprinose ubojstvima u obitelji.

LITERATURA

- Catanesi, R., Carabelles, F., Troccoli, G., Candelli, C., Grattagliano, I., Solarino, B., Fortunato, F. (2011). Psychopathology and weapon choice: A study of 103 perpetrators of homicide or attempted homicide. *Forensic Science International*, 209, 149 -153.
- Dobash, R. E., Dobash, R. P., Cavanaugh, K., & Lewis, R. (2004). Not an ordinary killer-Just an ordinary guy: When men murder an intimate woman partner. *Violence Against Women*, 10, 577 - 605.
- Dundović, D. (2005). Razlike u nekim socioekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja ubojstava intimnih partnera obzirom na spol počinitelja. *Magistarski rad*, Zagreb.
- Hata, N., Kominato, Y., Shimada, I., Takizawa, H., Fujikira, T., Morita, M., Funayama, M., Yoshioka, N., Touda, K., Gonmori, K., Misawa, S., Sakairi, Y., Sakamoto, N., Tanno, K., Thaik-Oo, M., Kiuchi, M., Fukumoto, Y., Sato, Y. (2001). Regional differences in homicide patterns in five areas of Japan. *Legal Medicine*, 3, 44 - 55.
- Kazneni zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine Republike Hrvatske*, 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08.
- Kovčo, I. (1997). Razlike u nekim socio-ekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja kaznenog djela ubojstva različitog spola. *doktorska disertacija*, Zagreb.
- Kovčo, I., Singer, M. (1999). *Kriminološke osobitosti počinitelja ubojstava u Hrvatskoj (punoljetni počinitelji)*. Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu.
- Kovčo Vukadin, I., Vukosav, J. (2006). Obiteljska ubojstva kao fatalni oblik obiteljskog nasilja, Psihologija i nasilje u suvremenom društvu. *Zbornik radova znanstveno – stručnog skupa Psihologija nasilja i zlostavljanja*, 73 – 88.
- Marvell, T. B., Moody, C. (1999). Female and male homicide victimization rates: Comparing trends and regressors. *Criminology*, 37, 879 - 902.
- Nađ, I. (2001). Obiteljska ubojstva u Republici Hrvatskoj. *magistarski stručni rad*, Zagreb.
- Obiteljski zakon Republike Hrvatske, *Narodne novine Republike Hrvatske*, 116/03,17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11.
- Palmer, S., Humphrey, J.A. (1982). Familial and Other Relationships in Criminal Homicide in North Carolina. *Jurnal of Family Issues*, 3, 301-3018.

- Pavliček, J., Milivojević Antoliš, L., Matijević, A. (2012). Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 19 (2), 917-934.
- Pizarro, J. M., DeJong, C., McGarell, E. F. (2010). An Examination of the Covariates of Female Homicide Victimization and Offending. *Feminist Criminology*, 5, 51 - 72.
- Thomas, K. A., Dichter, M. E., Matejkowski, J. (2011). Intimate Versus Nonintimate Partner Murder: A Comparison of Offender and Situational Characteristics. *Homicide Studies*, 15 (3), 291 - 311.
- Vanamo, T., Kauppi, A., Karkola, K., Merikanto, J., Räsänen, E. (2001). Intra-familial child homicide in Finland 1970 - 1994: incidence, causes of death and demographic Characteristics. *Forensic Science International*, 117, 199 - 204.
- Vieraitis, L. M., Williams, M. R. (2002). Assessing the impact of gender inequality and female homicide victimization across U.S. cities: A radically disaggregate analysis. *Violence Against Women*, 8, 35 - 63.
- Whaley, R. B., Messner, S. F. (2002). Gender equality and gender homicides. *Homicides Studies*, 6, 188 - 210.

MURDERS OF FAMILY MEMBERS: FEATURES OF OFFENDERS AND VICTIMS IN REGARD TO THE OFFENDER'S GENDER

Original scientific paper

Abstract

The inspiration for the paper and the problem(s) that the paper addresses: Violence happens around us every day. It appears in various modalities and at various intensities. The offender and the victim can be total strangers, acquaintances, friends, but also very close, that is, they can be members of the same family. The consequences of violence are varied. The most serious intended consequence of domestic violence is death of a family member. Therefore, seriousness of the consequence indicate the purpose of conducting research in the scope of murders of family members.

The goals of the paper (scientific and/or social): The objective of the conducted research was to gain insight into certain features of murderers of family members and their victims. The focus, and also the goal, of the research was to identify differences in certain features of murderers of family members and their victims in regard to the offender's gender.

Methodology/Design: Secondary data sources were used for the research sample, namely collected police files of murders and aggravated murders of family members committed on the territory of the Republic of Croatia in the period from 1 January 2005 until 31 December 2010. During the research, a total of 113 murders and aggravated murders were analyzed. The research sample included 113 offenders and 128 victims since some of the offenders had committed a criminal offence to the detriment of several victims. After the data collection had been completed, the data from the survey questionnaires were entered into the database in the SPSS Statistical Software (version 16.0), and after the data had been entered, a logical control was performed of the input.

Research/the paper limitations: Limitations of this research are related to the lack of specific data in certain analyzed files therefore was formed the category "no data".

Results/findings: Conducted research showed differences in the age of offender's gender, in education and employment of the victim, victim's gender and cohabitation in regard to the offender's gender.

General conclusion: Considering the goal of the research, differences were found in certain observed features of murderers of family members and their victims in regard to the offender's gender.

Research/the paper justifiability: From a practical point of view, the work should contribute to identifying certain features of victims and offenders, such as gender and age structure, socioeconomic status of the victims and offenders, all for the purpose of identifying differences in regard to the offender's gender and certain features of the offenders and victims that are relatively the most common in murders of family members. Consequently, the work should help, to some extent, in planning, creating and adjusting preventive measures and actions aimed at high-risk victim categories and at murderers of family members.

Key Words: murders of family members, features of offenders and victims, offender's gender.

Podaci o autoru

Mirjana Kondor-Langer, diplomirala je na Visokoj policijskoj školi u Zagrebu, a potom je doktorirala na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Zaposlena je u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a nakon višegodišnjeg rada na istraživanju složenih kaznenih djela imovinskih i krvnih delikata, za čiju razriješenost je višestruko nagrađivana, prelazi na Visoku policijsku školu u Zagrebu gdje u svojstvu višeg predavača sudjeluje u izvođenju nastave na više predmeta. Autorica je i koautorica više znanstvenih i stručnih radova, te je članica Međunarodnog kriminalističkog udruženja i Hrvatske udruge za europsko kazneno pravo.